
CHRISTIAN VIEW OF SPORT

Waldemar HAREZA¹, Krzysztof WARCHOL²

1. Prof. F. Leja Complex of Schools in Grodzisko Górne

2. Faculty of Physical Education, University of Rzeszow

Key words:

- Christianity,
- sport,
- personalistic conception of sport,
- Christian-personalistic interpretation of sport ,
- definition of sport

Abstract:

In this article we wish to present the Christian view of sport, which is basically connected with Christian personalism. The reference to postulates and assumptions of personalism aims at comprehensive human development. The recognition of the spiritual extent of a human being in personalism affects significantly the personalistic conception of sport. Physical education and sport can never oppose against the spiritual-religious human development but they should serve and strengthen it. The personalistic ethics of sport defend the dignity of a person and guards the human life, both the spiritual and the physical. Talking about the Christian view of sport, the rule of justice or the culture element being its part cannot be omitted, which has been presented in this article. The whole article has been elaborated on the basis of St. John Bosco's views with reference to the contemporary authorities of the church, such as the blessed John Paul II. The deep analysis of the available literature made us become convinced that the Christian view of sport strictly connected with the personalistic conception gives the strong basis for theoretical elaborations and practical activities within human formation with the use of sport as educational means.

Willing to present the Christian view of sport, we do wish to draw attention to the fact that the Christian theory is based mainly on the personalistic system. In the sport conception understood in such a way the human being is a point of reference. Sport should be subject to and serve human development.

“The Christian-personalistic (Dziubiński 1998, p. 23) interpretation of sport refers to the integral view of a human being – a person as a being connected both with the social-cultural world (natural) and the transcendent world (supernatural) by many threads and dependencies. Sport in this perspective is the field of culture where somatic, healthy, intellectual, social, moral and religious values manifest themselves.” In such depiction, the human being is not only an element of matter but differs from the material beings with the degree of development, work performance, skills, thinking or creativity. The human being is a being one of a kind and unique, for by God created (Niewęglowski, pp.41-42).

Through the analysis of various pedagogical systems, we may generally conclude that the Christian view of education, which has peculiar anthropological assumptions on its foundations, takes a special place in the said systems. The theory of Christian education is based mainly on the personalistic system which is predominating in the Christian humanities (Dziubiński 1993, pp.41-42). In the conception of education understood in such a way “the human is both a point of reference and the valuation criterion of any sports activities. In other

words, in the anthropological conception, sport is subject to and serves the holistic development of a human being and can never be a tool of power which the power is the politics, the economy or the culture. It is the sport which carries the values alternate to those offered every day by our culture dominated by the Western world to the human being.” (Milanesi 1993, p.17)

Physical education from the Christian point of view, through the sports activity, refers to the postulates and assumptions of personalism, and therefore aims at a comprehensive human development: not only to the somatic-physical part of the human existence but also to the emotional, mental and moral part. Sport, through its basic assumptions, plays the following roles: healthy-hygienic, social, recreational, aesthetic, ludic aesthetic-forming (Kowalczyk 2004, p. 59). As S. Kowalczyk notices, sport is natural a goal of the integral development of a human being as a thinking and responsible being (Kowalczyk 2007, p.30).

In the meaning of the Christian personalism, a human being is always a person, so neither a thinking matter nor an animal or an object. The human being is always “somebody”, is a person and therefore able to act rationally and freely, always responsible for his actions and his whole life. The personalism understood in such a way, which acknowledges the spiritual extent of a human being, affects significantly the personalistic conception of sport which cannot be only limited to the body training, because this would be analogical to the training of animals. Although sport is involved directly into the bodily-biological sphere of a human being, is also reflected in the psychical-spiritual part (Kowalczyk 1994, pp.11-14).

A French intellectualist Jacques Miaritain (1882-1973) whose views are considered to be representative for the whole Catholic pedagogy had some special input into the Christian personalism. The most significant category of personalism is “a person” who, being the reflection of God, has not only dignity, but defines human and citizen rights and opposes any forms of human degradation. This cannot be the degradation through sport, which occurs so often in modern world. This is the reason why regarding a human being as the uppermost value in the created world is the particular feature of personalistic anthropology considered also in the context of sport. The violation of this principle is the breaching of Christian rules and the human degradation in consequence. Due to that, the “Salesian sport” rejects the rules of conduct and education where sport is predominant over a human being (Dziubiński 1993, p.42)

Z. Dziubiński, being based on the Christian-personalistic interpretation of sport, and demonstrating the Christian view of sport in the Salesian depiction, assumes as follows: „Sport cannot be in the opposition to the spiritual-religious development but should serve and strengthen it. Its main purpose in the supernatural order is a person – a competitor whom all things and activities should be subject to. What is important is the comprehensive development of a sportsman in the skill, intellectual, cultural, moral and religious matter; in other words, the development of the entire human being. The purpose of the Salesian sport is to bring up a young man as *a reliable citizen and a good Christian*”(Dziubiński 1993, p.16).

The personalistic ethics of sport defends the dignity of a person and guards the human life, both the spiritual and the physical. The body and soul can not be separated. They last together or they both vanish. Thus, in the process of sports education, that is a process in which the body is trained hard, we should always be directed by our brains and we ought to refer to the eternal truths imbedded in nature. Reducing sportsman just to carnal standards and separating him from moral acts is in disagreement with the Bible and the Tradition. The whole person with his body and soul as a unity of spiritual and biological preferences and other peculiarities should be the focus of sports education and rivalry (Mylik 1997, pp.34-46). The basic value of each human being is life and therefore unacceptable are all the means used in sport, which directly endanger life, namely the “pregnancy doping” at women or the competitors’ extreme exhaustion because of overtraining. In this context one should think of the

ethos of some sports disciplines, especially boxing, which very often causes disability or death of the competitors (Kowalczyk 1999, p.172).

Talking about the Christian view of sport, the rule of justice cannot be omitted, which the rule plays a special role, and according to Z. Krawczyk it is expressed, among others, in three forms: „1. the right of access to sport, 2. the necessity to observe the rules of particular sports as a characteristic sign of a game, 3. the right to participate in good benefits of sport” (Dziubiński 1998, pp. 75-82).

Minding “the right of access to sport” one should overcome the barriers which may affect the limitation of availability. They are the economic, social, cultural and political barriers but also the barriers of age and gender.

Considering the second aspect of the rule of justice as the necessity to observe the rules of particular sports, it is noteworthy that sport without any rules is no longer sport. The said assumptions refer not only to the competitors but also to all of those who are involved in any field of sport in whatever way. Except for the provisions governing the playing rules for the competitors, also the clubs officials, spectators and cleaning services should be mentioned.

In the third aspect, Z. Krawczyk draws attention to the right of participation in all the goods of sport. It is certainly about the participation in any values created by sport, not only by the active participant but also a passive viewer as a spectator. The access to healthy, educational and socializing values, first of all for children and teenagers, is very important. Taking advantage of sports and off-sports goods in the area of professional sport may be the most unfair. The rules governing this field of sport are supply and demand, above all. The problems include also gratuity, especially in amateur sport, awarding medals to individual competitors and sport teams. However, it is worth mentioning that the norms governing the competitors’ participation in the goods of sport will always raise certain controversies. As it is commonly known, the main rule governing the face of sport is the fair play rule, although not always able to settle the issues of justice (Dziubiński 1993, pp.79-80).

Nowadays sport plays significant a role on many levels of human life and is multidimensional and multifunction a phenomenon. There are also numerous definitions of sport. One of them is as follows: “Sport means all forms of social activity, spontaneous or organized, aiming at the expression or improvement of physical fitness and attaining good psychological feeling, establishing social relations or obtaining results in competition on all levels (Kowalczyk 1998, p.19). The aforementioned description proposed by S. Kowalczyk presents the main sport assumptions as well as draws attention to its social extent. Sport in the social formulation should not only bring us spectacular experience but, more importantly it should be a real school of positive co-operation between human beings and it should also develop values which can be transferred onto the other walks of life (Keating 1994, p.18). There are various types of sport. Taking the subject matter of sport into consideration, we may talk about individual and group sport, professional, recreational-amateur, elitist and mass, active and passive sport. Sport in active meaning is concentrated on personal practicing of a given discipline. Its passive meaning, on the other hand, may refer to all of those who watch various sporting events on TV and on stadiums (Keating 1994, pp.19-20).

Sport is generally a complex phenomenon because it is a specific type of play, a kind of rivalry, a rest, a form of private life and a specific theatre (Keating 1994, pp.20-21).

Analysing the theoretical output of St. John Bosco we are becoming convinced that his system has the features of personalistic option (Dziubiński 1993, p.44). „The Salesian spirituality which implies the educational system based on its rules cuts from the Orphic-Pythagorean, Manichaeic, Platonic, dualistic in consequence view of a human being and accepts the integral, biblical truth of a human being as a person being the centre of transcendence and temporality in which different levels and spheres of life: intellectual, special, cultural, psychical, moral, religious, biological, healthy etc. converge. Each of them is important

from the success perspective of a person and deserves the effort of cultivation and creation (Dziubiński 1998, pp.10-11).

Talking about the Christian view of sport, we should not omit the element of culture the part of which he is. The education of a human being is a special factor conditioning the development of culture and the condition of its quality. The human being is always responsible for the shape of the culture being born and it is him who feels, sometimes in a dramatic way, the consequences of culture he creates and which he lives in. That is why the education plays significant a role here. These times, the contemporary culture suffers from a deep crisis which is the consequence of a crisis in education (Barlak 1998, p.120).

The culture of the contemporary world is very wide a notion. Next to the material culture resulting from the transformation of nature by a man, we notice also the spiritual culture being the effect of the development and growing of the human being himself. This development is possible owing to education through which the human being enters into the nature and transforms it creatively thanks to his creative thinking according to the adopted idea and value. This is a crucial moment for the culture development processed by the human being in a conscious and free manner, the reality in his inside and outside according to the idea born in his intellect.

The spiritual culture demonstrates itself in the civilization created by the human being. And this is why it is the quality of a human being's internal life which conditions the civilization where the contemporary human being will live (Barlak 1998, p.121).

The Salesian Sports Organisation and the Salesian Association, dealing with education, adopt the prevention system of Rev. John Bosco in its entirety, which the system is not an act of violence and does not impose the adopted values, but on the other hand it is not the conduct as liberal as not to respect the fundamental anthropological and ethical values. This system in education emphasizes the significant meaning of two elements, namely the personal example of an animator and taking advantage of a wide spectrum of task methods. Sport is to implement the said educational tasks and its purpose is to fulfil different goals including the social-moral, the hygienic, the healthy, etc. The antithesis for the physical culture is the Manichaeic disregard for the body or destroying it by alcoholism, drugs, non-hygienic living, perversions, overworking etc. The dignity of a human body is confirmed by Christian theology which says even about its sacrality. Pope John Paul II, referring to the biblical description of the human being creation, preaches the theology of the human body. The Christian anthropology of the body culture completes the culture of spirit, the physical and ethical culture. According to John Paul II, a human being materializes himself through his activities. This is important a reflection from the theory and practice of physical education perspective. Thus, a human person, through his activity, becomes "somebody" – a human being, realises his personal possibilities. The said becoming "somebody" refers also to vital values, the values existing in his physical extent to be one of the components of humanity, and humanity deserves respect (Zieliński 2004, p.230).

Sporting rivalry shall not collide in any way with the Christian idea of a neighbour's love. Several statements of St. Paul concerning sport prove that he did not question sport in the ethical-religious aspect, although he always underlined the nature and predominance of Christian "rivalry" in aiming at uniting with God.

The Christian rules of sports rivalry have a twofold origin: on the one hand, they are the consequence of the social and cultural deal, on the other hand, they are the internalization of everlasting and absolute truths established by God and given to us. These absolute rules are more important than the worldly ones. The normative character of Christian sports ethics protects rivalry against deviations or pathologies and it guarantees a harmonious and complete development of a person (a sportsman) in all aspects, from the spiritual to the carnal one (Dziubiński 2001, pp. 24-34). To summarise, it should be stated that the Christian view of

sport, which is strictly connected with the personalistic conception, gives a strong support for the theoretical elaborations and practical activities within human formation with the use of sport as educational means.

REFERENCES

1. Barlak, M., *Ponadczasowy charakter pedagogii św. Jana Bosko w perspektywie trzeciego tysiąclecia* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Salezjanie a sport*, Warsaw 1998.
2. Dziubiński, Z., *Wprowadzenie* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Salezjanie a sport*, Warsaw 1998.
3. Dziubiński, Z., *Wychowawcze aspekty sportu salezjańskiego* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Wychowanie przez sport*, Warsaw 1993.
4. Keating J., *Sportsmanship as the Moral Category*, "Ethics", 1994, No. 1.
5. Kowalczyk S., *Antropologiczno-personalistyczne podstawy filozofii sportu* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Salezjanie a sport*, Warsaw 1998.
6. Kowalczyk S., *Personalizm aksjologiczny - podstawą humanizacji sportu* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Drogi i bezdroża sportu i turystyki*, Warsaw 2007.
7. Kowalczyk S., *Teologiczno-filozoficzna wizja sportu* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Salezjanie a sport*, Warsaw 1998.
8. Kowalczyk S., *Założenia chrześcijańskiego wychowania* [in:] Barlak, M. (ed.), *Personalistyczna wizja sportu*, Warsaw 1994.
9. Krawczyk Z., *Etyczne aspekty sportu* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Salezjanie a sport*, Warsaw 1998.
10. Milanesi G., *Sport a społeczeństwo* [in:] *Wychowawcze aspekty sportu* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), Warsaw 1993.
11. Mylik M., *Philosophical Sports Bases*, Piarist Council Publishers, Warsaw, 1997.
12. Niewęglowski J., *Kultura – sport – wychowanie* [in:] Dziubiński, Z. (ed.), *Sport na przełomie tysiąclecia: szanse i nadzieje*, Warsaw 2000.
13. Zieliński K., *Człowiek i wychowanie fizyczne*, AWF, Warsaw 2004.

CHRZEŚCIJAŃSKA WIZJA SPORTU

Waldemar HAREZA¹, Krzysztof WARCHOL²

1. Zespół Szkół im. prof. F. Leji w Grodzisku Górnym

2. Wydział Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Rzeszowski

Słowa kluczowe:

- chrześcijaństwo,
- sport,
- personalistyczna koncepcja sportu,
- chrześcijańsko-personalistyczna interpretacja sportu,
- definicja sportu

Streszczenie:

W niniejszym artykule pragniemy chrześcijańską wizję sportu, która wiąże się zasadniczo z chrześcijańskim personalizmem. Odwołanie się do postulatów i założeń personalizmu dąży do wszechstronnego rozwoju człowieka. Uznanie w personalizmie duchowego wymiaru człowieka w sposób istotny rzutuje na personalistyczną koncepcję sportu. Wychowanie fizyczne, sport nigdy nie mogą więc stać w opozycji do rozwoju duchowego-religijnego człowieka, ale winny temu rozwojowi służyć i potęgować. Personalistyczna etyka sportu broni godności osoby oraz stoi na straży ludzkiego życia: duchowego i fizycznego. Mówią o chrześcijańskiej wizji sportu nie sposób pominąć obowiązującej tu zasady sprawiedliwości czy elementu kultury, której jest częścią – co omawiamy w niniejszym artykule. Całość opracowaliśmy w oparciu o poglądy św. Jana Bosko nawiązując również do współczesnych autorytetów kościoła jak bł. Jan Paweł II. Dogłębna analiza dostępnej literatury fachowej z omawianego problemu doprowadziła nas do przekonania, że chrześcijańska wizja sportu, która ściśle wiąże się z koncepcją personalistyczną, daje mocne oparcie dla teoretycznych opracowań i praktycznych działań w dziedzinie formacji człowieka z wykorzystaniem sportu jako środka wychowawczego.

Chcąc ukazać chrześcijańską wizję sportu, pragniemy zwrócić uwagę, że chrześcijańska teoria w głównej mierze opiera się na systemie personalistycznym. W tak rozumianej koncepcji sportu człowiek jest punktem odniesienia. Sport powinien być podporządkowany i służyć rozwojowi człowieka.

„Chrześcijańsko — personalistyczna (Dziubiński 1998, s. 23) interpretacja sportu odwołuje się do integralnej wizji człowieka — osoby jako bytu połączonego ze światem społeczno-kulturowym (przyrodzonym) i światem transcendentnym (nadprzyrodzonym) wieloma niemi i zależnościami. Sport w tej perspektywie jest dziedziną kultury, w której przejawiają się wartości somatyczne i zdrowotne, intelektualne i społeczne, moralne i religijne”. W takim ujęciu człowiek jest nie tylko elementem materii, ale różni się od bytów materialnych stopniem rozwoju, wykonywaniem pracy, umiejętnościami, myśleniem, kreatywnością. Człowiek to byt jedyny w swoim rodzaju i niepowtarzalny, bo stworzony na obraz Boga (Niewęglowski, s.41-42).

Analizując różne systemy pedagogiczne, można wyciągnąć ogólny wniosek, że szczególne miejsce zajmuje w nich chrześcijańska wizja wychowania, która u swoich podstaw ma swoiste założenia antropologiczne. Teoria wychowania chrześcijańskiego w głównej mierze opiera się na systemie personalistycznym, który stanowi dominującą rolę w humanistyce chrześcijańskiej (Dziubiński 1993, s.41-42). W tak rozumianej koncepcji wychowania „człowiek jest punktem odniesienia a zarazem kryterium wartościowania wszelkich działań sportowych. Innymi słowy w koncepcji antropologicznej sport jest podporządkowany i służy całościowemu rozwojowi osoby ludzkiej i nigdy nie może być narzędziem władzy jaką jest polityka, ekonomia czy kultura. Jest to sport, który niesie ze sobą wartości alternatywne do tych, które oferuje człowiekowi każdego dnia nasza kultura zdominowana przez świat zachodni” (Milanesi 1993, s.17).

Wychowanie fizyczne w ujęciu chrześcijańskim poprzez aktywność sportową odwołuje się do postulatów i założeń personalizmu, a przez to dąży do wszechstronnego rozwoju człowieka: nie tylko do somatycznie — fizycznej części bytu ludzkiego, lecz także emocjonalnego, umysłowego i moralnego. Sport poprzez swoje podstawowe założenia spełnia następujące funkcje: tj. zdrowotno - higieniczną, społeczną, rekreacyjną, estetyczną, ludyczną estetyczno -formacyjną (Kowalczyk 2004, s. 59). Jak zauważa S. Kowalczyk sport jest naturalnym celem integralnego rozwoju człowieka jako istoty rozumnej i odpowiedzialnej (Kowalczyk 2007, s.30).

W rozumieniu chrześcijańskiego personalizmu człowiek zawsze jest osobą, a więc nie jest ani materią myślącą ani zwierzęciem, ani przedmiotem. Jest zawsze kimś, jest osobą a więc jest zdolny do działań rozumnych, wolnych, zawsze i odpowiedzialny za podejmowane czyny i całe swoje życie. Tak pojmowany personalizm, który uznaje duchowy wymiar człowieka w sposób istotny rzutuje na określoną personalistyczną koncepcję sportu, który nie może jedynie ograniczyć się do treningu ciała, bowiem byłoby to czymś analogicznym do tresury zwierząt. Pomimo tego, że sport angażuje bezpośrednio sferę cielesno - biologiczną człowieka, to także znajduje swoje odniesienie w sferze psychiczno – duchowej (Kowalczyk 1994, s.11-14).

Szczególny wkład do chrześcijańskiego personalizmu miał intelektualista francuski Jacques Maritain (1882-1973), którego poglądy są uważane przez wielu za reprezentatywne dla całej pedagogiki katolickiej. Najistotniejszą kategorią personalizmu jest „osoba”, która - będąca obrazem Boga - posiada nie tylko godność, ale określa prawa ludzkie i obywatelskie oraz przeciwstawia się wszelkim formom degradacji człowieka. Nie może to być także degradacja przez sport, która tak często występuje we współczesnym świecie. Dlatego szczególną cechą antropologii personalistycznej, rozpatrywanej także w kontekście sportu, jest uznanie człowieka za najwyższą wartość w świecie stworzonym. Naruszenie tej zasady jest pogwałceniem chrześcijańskich zasad, a co za tym idzie jest degradacją człowieka. Z tego właśnie powodu „salezjański sport” odrzuca takie zasady postępowania i wychowania, w których sport pełni wartość nadrzędną w stosunku do człowieka (Dziubiński 1993, s.42).

Z. Dziubiński opierając się na chrześcijańsko-personalistycznej interpretacji sportu, a zarazem ukazując chrześcijańską wizję sporu w ujęciu salezjanów, wysuwa między innymi takie założenia: „sport nie może być w opozycji do rozwoju duchowo-religijnego, ale winien temu rozwojowi służyć i potęgować. Nadrzędnym jego celem w porządku nadprzyrodzonym jest osoba – zawodnik, któremu winny być podporządkowane wszystkie rzeczy i działania. Ważny jest wszechstronny rozwój sportowca w warstwie sprawnościowej, intelektualnej, kulturowej, moralnej, religijnej, innymi słowy, rozwój całego człowieka. Celem sportu salezjańskiego jest wychowanie młodego człowieka na *uczciwego obywatela i dobrego chrześcijanina*” (Dziubiński 1993, s.16).

Personalistyczna etyka sportu broni godności osoby oraz stoi na straży ludzkiego życia: duchowego i fizycznego. Dusza i ciało nie mogą być rozdzielone. One trwają razem lub razem znikają. Tak więc, w procesie edukacji sportowej, procesie, w którym ciało przechodzi ciężki trening, powinniśmy zawsze kierować się rozumem, ale też powinniśmy odnosić się do prawd wiecznych osadzonych w naturze. Sprowadzenie sportowca tylko do wymiaru cieleśnego, oddzielenie go od aktów moralnych jest niezgodne z nauczaniem Pisma Świętego i Tradycją, bowiem przedmiotem edukacji sportowej winien być cały człowiek rozumiany jako dusza i ciało (Mylik 1997, s.34-46) Wartością podstawową każdego człowieka jest życie, dlatego nie do przyjęcia są wszelkie zabiegi i środki stosowane w sporcie, które bezpośrednio zagrażają życiu np. stosowanie u kobiet tak zwanego dopingu ciężowego, skrajne wyczerpanie zawodników z powodu przetrenowania. W tym kontekście należy się zastanawiać nad etycznością pewnych dyscyplin sportowych, w szczególności boksu, które często powodują kalectwo lub śmierć zawodników (Kowalczyk 1999, s.172).

Mówiąc o chrześcijańskiej wizji sportu, nie można pominąć zasady sprawiedliwości, która odgrywa szczególną rolę a według Z. Krawczyka wyraża się między innymi w trzech postaciach: „1. prawo dostępu do sportu, 2. konieczność przestrzegania reguł poszczególnych sportów jako swoistego przejawu gry, 3. prawo do uczestniczenia w dobrach korzyściach, jakie sport ze sobą niesie” (Dziubiński 1998, s. 75-82).

Mając na myśli „prawo dostępu do sportu” należy przewyciężyć te bariery, które mogą mieć wpływ na ograniczenie dostępności. Są to między innymi bariery: ekonomiczne, społeczne, kulturowe i polityczne, ale również bariery wieku i płci.

Rozpatrując drugi punkt zasady sprawiedliwości, jako konieczność przestrzegania reguł poszczególnych sportów należy wskazać, że sport bez żadnych reguł i zasad przestaje być sportem. Założenia te odnoszą się nie tylko do samych zawodników, ale także do wszystkich, którzy w jakiś sposób są zaangażowani w dziedzinę sportu. Poza przepisami regulującymi zasady gry zawodników należy wymienić także; kierownictwa klubów, widzów, służby porządkowe itp.

W trzecim punkcie Z. Krawczyk zwraca uwagę na prawo do uczestnictwa w dobrach, jakie niesie ze sobą sport. Chodzi tutaj oczywiście o udział we wszelkich wartościach jakie sport kreuje, nie tylko aktywnego uczestnika, ale także biernego widza jako spektatora. Ważny jest dostęp do wartości zdrowotnych, wychowawczych i socjalizacyjnych przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. Najbardziej niesprawiedliwe może okazać się korzystanie z dóbr sportowych i pozasportowych na terenie sportu wyczynowego i zawodowego. Reguły jakie rządzą tą dziedziną sportu, to przede wszystkim popyt i podaż. Problemem jest także, sprawa gratyfikacji, szczególnie w sporcie amatorskim, kwestia przyznawania medali pojedynczym zawodnikom, jak też drużynom sportowym. Należy jednak zaznaczyć, że normy regulujące sprawę udziału zawodników w dobrach sportu zawsze będą budzić określone kontrowersje. Jak wiadomo naczelną zasadą regulującą oblicze sportu jest zasada fair play, chociaż i ona nie do końca zawsze może rozstrzygnąć kwestie sprawiedliwości. (Dziubiński 1993, s.79-80).

Sport w obecnym czasie odgrywa istotną rolę na wielu płaszczyznach ludzkiego życia i jest fenomenem wielowymiarowym i wielofunkcyjnym. Istnieje także wiele definicji sportu. Oto jedna z nich: „Sport oznacza wszystkie formy aktywności społecznej, spontaniczne lub zorganizowane, mające na celu ekspresję lub poprawę sprawności fizycznej oraz osiągnięcie dobrego samopoczucia psychicznego, tworzenie związków społecznych lub osiąganie wyników we współzawodnictwie na wszystkich poziomach (Kowalczyk 1998, s.19). Powyższy opis zaproponowany przez S. Kowalczyka, przedstawia główne założenia sportu, a także zwraca uwagę na jego wymiar społeczny. Sport w rozumieniu społecznym, powinien nie tylko przynosić nam spektakularne doświadczenie, ale co ważniejsze powinien być prawdziwą szkołą pozytywnej współpracy pomiędzy ludźmi i powinien także rozwijać wartości, które mogą być przenoszone do innych dziedzin życia (Keating 1994, s.18) Istnieje wiele typów

sportu. Mając na uwadze podmiot uprawiania sportu, można mówić o sporcie indywidualnym i zespołowym, wyczynowo-zawodowym, rekreacyjno-amatorskim, elitarnym i masowym, aktywnym i pasywnym. Sport w znaczeniu aktywnym ma na uwadze osobiste uprawianie danej dyscypliny. Natomiast w znaczeniu pasywnym, można odnieść do tych wszystkich, którzy oglądają różnego rodzaju imprezy sportowe na ekranach telewizyjnych, a także na różnego rodzaju stadionach sportowych (Keating 1994, s.19-20).

Sport jest zjawiskiem szczególnie złożonym, ponieważ jest specyficzną odmianą zabawy, rodzajem rywalizacji, odpoczynkiem, formą osobistego życia, a także swoistym teatrem (Keating 1994, s.20-21).

Analizując dorobek teoretyczny św. Jana Bosko, dochodzimy do przekonania, że jego system nosi znamiona opcji personalistycznej (Dziubiński 1993, s.44). „Duchowość salezjańska, która implikuje system wychowawczy oparty na jej zasadach, odcina się od orficko-pitagorejskiej, manichejskiej, platońskiej, dualistycznej, w konsekwencji wizji człowieka i przyjmuje integralną, biblijną prawdę o człowieku jako osobie, stanowiącej centrum transcendencji i doczesności, w której zbiegają się różnorodne płaszczyzny i sfery życia: intelektualna, społeczna, kulturowa, psychiczna, moralna, religijna, biologiczna, zdrowotna itd. Każda z nich jest ważna z punktu widzenia pomyślności osoby i zasługuje na wysiłek kultywacji i kreacji” (Dziubiński 1998, s.10-11).

Mówiąc o chrześcijańskiej wizji sportu nie należy pomijać elementu kultury, której jest częścią. Wychowanie człowieka jest szczególnym czynnikiem warunkującym rozwój kultury jak również warunkiem jej jakości. Człowiek jest zawsze odpowiedzialny za kształt rodzącej się kultury i to właśnie on odczuwa, niekiedy w sposób dramatyczny, skutki kultury, którą tworzy i w której żyje. Dlatego właśnie wychowanie odgrywa tutaj znaczącą rolę. Obecnie współczesna kultura dotknięta jest głębokim kryzysem, co jest następstwem kryzysu wychowania (Barlak 1998, s.120).

Kultura współczesnego świata jest pojęciem bardzo szerokim. Obok kultury materialnej, która jest efektem przekształcenia przez człowieka natury, dostrzegamy także kulturę duchową, która jest efektem rozwoju oraz wzrastania samego człowieka. Rozwój ten jest możliwy dzięki wychowaniu, poprzez które człowiek wkracza w naturę i twórczo ją przekształca dzięki swej kreatywnej myśli według obranej idei i wartości. Jest to kluczowy moment dla rozwoju kultury, kiedy człowiek w sposób świadomy i wolny przetwarza rzeczywistość w sobie i poza sobą wedle zrodzonej w jego intelekcie idei.

Kultura duchowa przejawia się w cywilizacji, którą tworzy sam człowiek. Dlatego to, od jakości życia wewnętrznego człowieka zależy, w jakiej cywilizacji będzie żył współczesny człowiek (Barlak 1998, s.121).

Salezjańska Organizacja Sportowa jak również Towarzystwo Salezjańskie, zajmując się wychowaniem, w całości przyjmuje system prewencyjny Księdza Jana Bosko, który nie stanowi aktu przemocy oraz nie narzuca odgórnie przyjętych wartości, z drugiej natomiast strony nie jest też postępowaniem aż do tego stopnia liberalnym, które by nie respektowało fundamentalnych wartości antropologicznych i etycznych. System ten w wychowaniu podkreśla istotne znaczenie dwóch elementów są to: osobisty przykład własnego animatora oraz wykorzystywanie szerokiej gamy metod zadaniowych. Do realizacji tychże zadań wychowawczych służy sport, który ma do spełnienia różnego rodzaju cele m.in: społeczno – moralne, higieniczne, zdrowotne itp. Antytezą kultury fizycznej jest manichejska pogarda dla ciała lub niszczenie go np. przez alkoholizm, narkotyki, niehigieniczny tryb życia, perwersje, przeciążanie pracą itd. Godność ciała ludzkiego potwierdza chrześcijańska teologia, która mówi nawet o jego sakralności. Papież Jan Paweł II nawiązując do biblijnego opisu stworzenia człowieka głosi teologię ciała człowieka. Chrześcijańska antropologia kultury ciała dopełnia kulturę ducha, kulturę fizyczną kulturą etyczną. Wg Jana Pawła II człowiek urzeczywistnia się poprzez swoje działania, poprzez czyny, jakich dokonuje. Jest to ważna

refleksja z punktu widzenia teorii i praktyki wychowania fizycznego. W ten sposób osoba ludzka przez swoje czyny staje się „kims”, staje się człowiekiem, realizuje swoje możliwości osobowe. To stawanie się „kims” dotyczy również wartości witalnych, wartości, które tkwią w jego wymiarze fizycznym, czyli jednym ze składników jego człowieczeństwa, a człowieczeństwu należy się szacunek (Zieliński 2004, s.230).

Sportowa rywalizacja nie koliduje w najmniejszym stopniu z chrześcijańską ideą miłości bliźniego. Kilkakrotne wypowiedzi św. Pawła dotyczące sportu są dowodem tego, że nie kwestionował on sportu w aspekcie etycznym - religijnym, choć zawsze podkreślał specyfikę i wyższość chrześcijańskiej „rywalizacji” w dążeniu do zjednoczenia z Bogiem.

Chrześcijańskie zasady sportowej rywalizacji mają dwojaki pochodzenie: z jednej strony, są konsekwencją umowy społecznej i kulturalnej, z drugiej strony, są one internalizacją (przyswojeniem sobie, uwewnętrznieniem) wiecznych i absolutnych prawd ustanowionych przez Boga i nam danych. Te bezwzględne zasady są ważniejsze niż te ziemskie. Charakter normatywny chrześcijańskiej etyki sportowej rywalizacji chroni przed odchyleniami lub patologiami i gwarantuje harmonijny i pełny rozwój osoby (sportowca), we wszystkich aspektach, od duchowego do cielesnego (Dziubiński 2001, s. 24-34). Reasumując należy stwierdzić, że chrześcijańska wizja sportu, która ściśle wiąże się z koncepcją personalistyczną, daje mocne oparcie dla teoretycznych opracowań i praktycznych działań w dziedzinie formacji człowieka z wykorzystaniem sportu jako środka wychowawczego.

BIBLIOGRAFIA:

1. Barlak M., *Ponadczasowy charakter pedagogii św. Jana Bosko w perspektywie trzeciego tysiąclecia*, [w:] *Salezjanie a sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1998.
2. Dziubiński Z., *Wprowadzenie*, [w:] *Salezjanie a sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1998.
3. Dziubiński Z., *Wychowawcze aspekty sportu salezjańskiego*; [w:] *Wychowanie przez sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1993.
4. Keating J., Sportsmanship as the Moral Category, "Ethics", 1994, no. 1.
5. Kowalczyk S., *Antropologiczno-personalistyczne podstawy filozofii sportu*, [w:] *Salezjanie a sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1998.
6. Kowalczyk S., *Personalizm aksjologiczny - podstawą humanizacji sportu*, [w:] *Drogi i bezdroża sportu i turystyki*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 2007.
7. Kowalczyk S., *Teologiczno - filozoficzna wizja sportu*, [w:] *Salezjanie a sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1998.
8. Kowalczyk S., *Założenia chrześcijańskiego wychowania*, [w:] *Personalistyczna wizja sportu*, red. M. Barlak, Warszawa 1994.
9. Krawczyk Z., *Etyczne aspekty sportu*, [w:] *Salezjanie a sport*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 1998.
10. Milanesi G., *Sport a społeczeństwo*, [w:] *Wychowawcze aspekty sportu*, [w:] red. Z. Dziubiński, Warszawa 1993.
11. Mylik M., *Philosophical Sports Bases*, Piarist Council Publishers, Warsaw 1997.
12. Niewęglowski J., *Kultura - sport - wychowanie*, [w:] *Sport na przełomie tysiąclecia: szanse i nadzieje*; red. Z. Dziubiński, Warszawa 2000.
13. Zieliński K., *Człowiek i wychowanie fizyczne*, AWF, Warszawa 2004.